

Sotsiaalministri määruse „Arst-residendi tööjõukulu arvutamise ja residentuuri baasasutusele hüvitamise alused“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestab arst-residendi (edaspidi *resident*) tööjõukulu arvutamise ja residentuuri baasasutusele (edaspidi *baasasutus*) hüvitamise alused. Rakendusakti kehtestamine on vajalik, et luua alused arst-residentide töötasu hüvitamiseks baasasutustele Eesti Haigekassa (edaspidi ka *haigekassa*) eelarvest Tartu Ülikooli (edaspidi ka *ülikool*) vahendusel.

Määrus on seotud Tartu Ülikooli seaduse ja Eesti Haigekassa seaduse muutmise seadusega¹, mis jõustub 1. jaanuaril 2020. a. Tartu Ülikooli seaduse (edaspidi ka *TÜKS*) § 7² lõike 4 uue sõnastuse kohaselt hüvitatakse arst-residentide tööjõukulud baasasutuses haigekassa eelarvest. TÜKS § 7² lõike 7 kohaselt kehtestab arst-residendi tööjõukulu arvutamise ja baasasutusele hüvitamise alused valdkonna eest vastutav minister määrusega.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse ja selle seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi tervisesüsteemi arendamise osakonna peaspetsialist Vootele Veldre (vootele.veldre@sm.ee; tel 626 9140) ja tervishoiuressursside juht Kersti Esnar (kersti.esnar@sm.ee; tel 626 9728). Haigekassast on määruse koostamisel osalenud eriarstiabi teenuste osakonna peaspetsialist Tanel Kaju (tanel.kaju@haigekassa.ee; tel 620 8472) ning juriidilise osakonna peajuristid Reet Kodu (reet.kodu@haigekassa.ee; 603 3611) ja Katrina Koha (katrina.koha@haigekassa.ee; 744 7446).

Määruse juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Virge Kuningas-Turu (virge.kuningas-turu@sm.ee; tel 626 9165).

Määruse on keeletoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeletoimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee; tel 626 9320).

1.3. Märkused

Määrusega kehtestatakse Tartu Ülikooli seaduse (edaspidi ka *TÜKS*) § 7² lõike 7 alusel uus rakendusakti terviktekst. Rakendusakt ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

Haigekassa nõukogu arutas eelnõu 8. novembri koosolekul ja tegi Eesti Haigekassa seaduse § 12 lõike 2 alusel sotsiaalministrile ettepaneku (otsus nr 27) kehtestada määrus „Arst-residendi tööjõukulu arvutamise ja residentuuri baasasutusele hüvitamise alused“.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahv 1 sätestab määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse residentuuri baasasutuses arst-residendi tööjõukulu arvutamise ja selle baasasutusele hüvitamise alused.

Paragrahv 2 reguleerib residendi tööjõukulu arvutamise aluseid. Lõikes 1 loetletakse komponendid, millest baasasutusele hüvitatav residendi töötasu koosneb. Need on 1) brutopalk (sh puhkusetasu), 2) brutopalgale lisanduv sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaksed, 3) töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 12² lõike 1 alusel brutopalgale asemel makstav haigushüvitis. Teisisõnu on hõlmatud kõik tavapärased tööjõukulu fondi kuuluvad komponendid.

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e2767d98-e7ae-4f38-bac7-b862d0056979/>

Lõike 2 esimese lause kohaselt on residendi brutopalka arvutamise alus brutotunnipalk. Lõike teise lause kohaselt arvutatakse brutopalk kuusel baasil vastavalt kalendriaasta keskmisele töötundide arvule kuus. Kuise brutopalka sätestamine määruses võimaldab osapooltel mugavamat, väikese halduskoormusega kuluarvestust.

Lõige 3 sätestab brutotunnipalka ja ühe kuu baasil arvutatava brutopalka suuruse. Punkt 1 sätestab nimetatud summade suuruse 2020. aasta 31. märtsini ja punkt 2 alates 2020. aasta 1. aprillist. Brutotunnipalka alus mõlemas punktis on Eesti Haiglate Liidu, Eesti Arstide Liidu, Eesti Kiirabi Liidu, Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliidu ja Eesti Õdede Liidu vahel 30. novembril 2018. a sõlmitud tervishoiutöötajate kollektiivlepe². Kuine brutopalk on arvutatud nimetatud brutotunnipalka ja kalendriaasta keskmise töötundide arvu baasil.

Lõige 4 sätestab, et lõikes 3 sätestatud brutotunnipalka summat muudetakse vastavalt riikliku ravikindlustuse rahalistele võimalustele ja riigi tervishoiupoliitikale. Nagu eelmises lõigus selgitatud, on senise praktika kohaselt residentide töötasu aluseks võetud tervishoiutöötajate kollektiivleppes sätestatud arsti töötasu alammäär. Töenäoliselt jätkub see praktika ka tulevikus, kuid rakendusakti tasandil ei ole kohane siduda töötasu määra õiguslikult sidusrühmade kokkuleppega, mille ulatus, tähistus ja osapoolte koosseis võib aja jooksul muutuda.

Lõike 5 kohaselt on tööjõukulu arvutamisel arvestuslik töökoormus 40 tundi nädalas ning tööaja hulka on arvestatud osalemine residentuuri programmi kuuluval teoreetilisel koolitusel. Säte on mõeldud residentide kaitseks – töökorraldusest tingitud ületundide korral on tööandja kohustatud tasuma nende eest täiendavalt vastavalt sõlmitud töölepingule. Baasasutusele residendi ületundidega kaasnevat tööjõukulu residentuurikuludeks ette nähtud vahendeist ei hüvitata.

Paragrahv 3 sätestab baasasutusele residendi tööjõukulu hüvitamise alused. Lõike 1 kohaselt hüvitab haigekassa arst-residendi tööjõukulu ülikoolile Tartu Ülikooli seaduse § 7² lõikes 5 nimetatud halduslepingu alusel, lähtudes selle residentuuri programmi nominaalkestusest, mille alusel on resident residentuuri vastu võetud. Lõike 2 kohaselt hüvitab ülikool omakorda baasasutusele residendi tööjõukulu vastavalt ülikooli ja baasasutuse vahel sõlmitud lepingule. Residentuuri nominaalkestust ning ülikooli ja baasasutuse vahelise lepingu sõlmimist reguleerib paralleelselt selle määrusega menetletud sotsiaalministri määrus „Residentuuri raamnõuded ja korraldamise tingimused“. Õppe nominaalkestusest lähtumine kulude hüvitamisel on vajalik haigekassa kulude planeerimiseks ja juhtimiseks.

Lõige 3 sätestab, et baasasutusele hüvitatakse 100% arst-residendi tööjõukulust, mis on arvestatud määruse § 2 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tingimustel. Seega on baasasutusele tagatud täiskoormusega õppiva residendi kulude hüvitamine eespool nimetatud määrades, kuid baasasutusele ei hüvitata muid residendile makstavaid tasusid, mis määruses nimetatud kulukomponentide alla ei kuulu või ületavad sätestatud töötasu. Siinkohal tuleb arvestada, et vastavalt eespool viidatud tervishoiutöötajate kollektiivleppele on residendil õigus saada lisaks põhipuhkusele 5–7 kalendripäeva tasulist lisapuhkust kalendriaastas, kui ta töötab tööandja juures täistööajaga, või proportsionaalselt töölepingus kokkulepitud tööajaga, kui ta töötab osalise tööajaga. Nimetatud leppe alusel lisanduvate puhkusepäevade eest makstav tasu on hõlmatud hüvitatavate kulude hulka.

Lõige 4 reguleerib osakoormusega residentuuri läbiva residendi tööjõukulu hüvitamist. Osakoormusega residendi tööjõukulu hüvitatakse vastavalt residendi individuaalses õpingukavas kokku lepitud koormusele ja seejuures pikeneb residendi tööjõukulu maksmise periood residentuuri läbimise kestuse proportsionaalse pikenemise võrra.

Lõige 5 sätestab täiendavad piirangud residendi tööjõukulude hüvitamisele. Haigekassa ei hüvita residendi tööjõukulu selle aja eest, kui residentuuris õppimine on peatunud või kui resident läbib residentuuri väljaspool Eestit asuvas baasasutuses ja saab töötasu välisriigi baasasutusest, ega juhul, kui residendi tööjõukulu baasasutusele ei kaasne. Sellisteks juhtudeks on näiteks residendi ajutine töövõimetus (v.a ajutise töövõimetuse periood, mille eest baasasutus maksab residendile tööandja haigushüvitist), palgata puhkus või muu töölepingu seaduses ette nähtud puhkus, mis on

² <https://www.kutseliit.eu/wp-content/uploads/tervishoiuvaldkonna-kollektiivleping-30112018.pdf>

tasustamata või mida hüvitatakse riigieelarvest (nt lapsepuhkus, sh puudega lapse lapsepuhkus, mille tasu hüvitatakse riigieelarvest).

Paragrahv 4 sätestab määruse jõustumise 2020. aasta 1. jaanuaril ehk samal päeval, kui on kavandatud jõustuma Tartu Ülikooli seaduse ja Eesti Haigekassa seaduse muudatused. Nimetatud kuupäevast alates ei hüvitata arst-residendi töötasuga seotud kulusid enam Sotsiaalministeeriumi eelarve kaudu. Need hüvitatakse haigekassa eelarve kaudu.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on kooskõlas Euroopa Liidu (EL) õigusega. Eriarsti kvalifikatsiooni omandamist reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/36/EÜ kutsequalifikatsioonide tunnustamise kohta. ELi õigus ei piira ega sea tingimusi tasemeharidusjärgses õppes osalevatele tervishoiutöötajatele töötasu maksmisel.

4. Määruse mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühmad valdkonnas

- arst-residendid

2019. aasta 1. novembri seisuga oli residentuuris kokku 694 resident, sh õppes osales 560 resident, 134 inimese residentuur oli peatunud.

- tervishoiuteenuste kasutajad, Eesti elanikkond
- Tartu Ülikool
- Eesti Haigekassa
- tööandjad: residentuuri baasasutused

Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Sarnaselt TÜKS-i ja HKS-i seaduse muutmise seadusega muutub määruse kehtestamisega residentide töötasu rahastamisallikas. Kuid nagu argumenteeritud seaduseelnõu seletuskirjas, on muutus arst-residentidele tõenäoliselt märkamatu ja õiguslikul muudatusel tajutav mõju sihtrühmale puudub.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Muudatused puudutavad avalik-õiguslike Eesti Haigekassa ja Tartu Ülikooli ning mõneti Sotsiaalministeeriumi töökorraldust ja - protsesse, samas tuleneb otsene mõju nimetatud asutustele TÜKS-i ja HKS-i muutumisest. Määrus üksnes täpsustab seaduse alusel muutuvat korda. Seadusest tulenevat mõju nende asutuste halduskoormusele on avatud TÜKS-i ja HKS-i elnõu seletuskirjas.³

Määrus ei mõjuta riigi julgeolekut ja välissuheteid, majandust, elu- ja looduskeskkonda ega regionaalarengut.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

³ vt <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e2767d98-e7ae-4f38-bac7-b862d0056979/>

Kulud liiguvad riigieelarvest haigekassa eelarvesse. Riigieelarvele on muudatusel neutraalne mõju, muudatusega seotult täiendavat kulu ei teki. Haigekassa eelarves on residentide tööjõukuluks 2020. aastal planeeritud 18 miljonit eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2020. aasta 1. jaanuaril. Jõustumise kuupäev on identne TÜKS-i ja HKS-i kavandatud jõustumise ajaga.

7. Määruse koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse kavandi koostamine toimus koostöös haigekassaga. Kavand esitati TÜKS-i ja HKS-i eelnõu koostööstamise käigus EIS-i kaudu ministeeriumitele ja arvamuse avaldamiseks Tartu Ülikoolile, Eesti Haigekassale, Eesti Arstide Liidule, Eesti Haiglate Liidule, Eesti Perearstide Seltsile, Eesti Nooremastide Ühendusele, Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsile. Esitatud ettepanekuid ja märkuseid arvestati määruse eelnõu koostamisel. Haigekassa nõukogu arutas eelnõu oma 8. novembri koosolekul ja tegi Eesti Haigekassa seaduse § 12 lõike 2 alusel sotsiaalministrile ettepaneku (otsus nr 27) määruse „Arst-residendi tööjõukulu arvutamise ja residentuuri baasasutusele hüvitamise alused“ kehtestamiseks. Määruse eelnõu esitati koostööstamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks eespool loetletud asutustele ja ühendustele. Haridus- ja Teadusministeerium koostööstas eelnõu väljaspool EIS-i. Eelnõule andsid märkusteta heakskiidu Eesti Perearstide Selts, Eesti Haigekassa, Tartu Ülikool ja Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts. Eelnõu muutmiseks tegi ettepaneku Eesti Haiglate Liit, muudatuse ettepanekut arvestati (vt seletuskirja lisa).